

Askolan kunnan lausunto

HE-luonnos laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Yleiset huomiot

Askolan kunta pitää tärkeänä, että kuntien valtionosuusjärjestelmä on vakaa, ennakoitava ja kohtelee kuntia mahdollisimman tasapuolisesti. Kuntien kyky vastata lakisäätöistä palveluistaan, elinvoimatehtävistään sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä edellyttää riittävää ja ennustettavaa rahoituspohjaa.

Esitysluonnoksen mukaan kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävän indeksikorotuksen vaikutusta rajoitettaisiin vuonna 2027 osana valtiontalouden sopeutustoimia, mikä vähentäisi kuntien valtionosuuksia valtakunnallisesti 93 miljoonalla eurolla vuodesta 2027 alkaen. Lisäksi vuonna 2026 voimaan tullut 75 miljoonan euron vähennys jäisi pysyväksi osaksi järjestelmää.

Askolan kunta suhtautuu kriittisesti kuntien valtionosuusrahoitusta heikentäviin pysyviin vähennyksiin tilanteessa, jossa kuntien kustannuspaineet edelleen kasvavat ja kuntien tehtävät edellyttävät pitkäjänteistä talouden suunnittelua.

Indeksikorotuksen rajoittaminen

Askolan kunta katsoo, että valtionosuuksien indeksitarkistusten tarkoituksena on kompensoida kunnille kustannustason muutoksia.

Pienissä ja keskisuurissa kunnissa mahdollisuudet sopeuttaa toimintaa nopeasti ovat rajalliset. Tästä syystä valtionosuuksiin kohdistuvat leikkaukset voivat näkyä välittömästi palveluiden järjestämisen edellytyksissä, investointikyvyssä sekä kuntien talouden tasapainossa.

Kuntien kustannusten nousu tulisi huomioida valtionosuusjärjestelmässä täysimääräisesti eikä indeksikorotusten leikkaamisesta tulisi muodostaa pysyvää sopeutuskeinoa valtiontalouden tasapainottamisessa.

Vuoden 2026 valtionosuusvähennyksen jatkaminen

Esitysluonnoksen mukaan vuonna 2026 käyttöön otetun 75 miljoonan euron vähennyksen kohdentamistapaa jatkettaisiin myös vuonna 2027 siten, että vähennys kohdistuu prosentuaalisesti samalla tavalla valtionosuutta saaviin kuntiin. Vähennystä ei kuitenkaan kohdennettaisi kuntiin, joiden peruspalvelujen valtionosuus on ennen vähennystä nolla euroa tai negatiivinen.

Askolan kunta pitää hyvänä sitä, että kaikkein heikoimmassa valtionosuusasemassa olevien kuntien erityistilanne on tunnistettu. Samalla kunta katsoo, että ehdotettu kohdentamistapa ei kaikilta osin huomioi hyvinvointialueuudistuksen seurauksena syntyneitä kuntakohtaisia eroja.

Sote-siirtoerien huomioiminen valtionosuusvähennysten kohdentamisessa

Askolan kunta esittää, että jatkovalmistelussa arvioidaan myös niiden kuntien asemaa, joiden valtionosuuksia pienentävät merkittävät negatiiviset hyvinvointialueuudistukseen liittyvät sote-siirtoerat.

Vaikka tällaisen kunnan valtionosuus ei olisi teknisesti negatiivinen, voi sen tosiasiallinen rahoitusasema olla olennaisesti heikompi kuin useilla rakenteeltaan ja kooltaan vastaavilla kunnilla. Tällöin kunta joutuu kantamaan samanaikaisesti sekä hyvinvointialueuudistuksen seurauksena

syntyneiden negatiivisten siirtoerien vaikutukset että uudet valtionosuusvähennykset. Tämä voi johtaa kuntien välisen rahoitusaseman erojen kasvuun.

Askolan kunta esittää, että indeksijarrun ja muiden valtionosuusvähennysten kohdentamisessa harkitaan mallia, jossa:

- vähennyksiä ei kohdenneta kuntiin, joiden valtionosuus on negatiivinen tai nolla euroa nykyisen ehdotuksen mukaisesti;
- samalla vähennystä ei kohdenneta kuntiin, joiden valtionosuuksia alentavat merkittävät negatiiviset sote-siirtoerät

Askolan kunta katsoo, että tällainen ratkaisu toteuttaisi paremmin kuntien yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.

Vaikutukset Askolan kuntaan

Valtionosuudet muodostavat edelleen merkittävän osan Askolan kunnan rahoituspohjasta. Valtionosuuksiin kohdistuvat pysyvät vähennykset heikentävät kunnan mahdollisuuksia ylläpitää laadukkaita palveluja, toteuttaa välttämättömiä investointeja sekä vahvistaa kunnan elinvoimaa.

Kuntien taloudellisen kestävyuden turvaaminen on keskeinen edellytys koko maan tasapainoiselle aluekehitykselle.

Yhteenveto

Askolan kunta suhtautuu kriittisesti esitykseen rajoittaa kunnan peruspalvelujen valtionosuuden indeksikorotusta vuodesta 2027 alkaen. Askolan kunta pitää myös ongelmallisena kuntien valtionosuuksiin kohdistuvien määräaikaisten vähennysten muuttumista pysyviksi.

Askolan kunta esittää, että valtionosuusvähennysten kohdentamisessa huomioidaan merkittävien negatiivisten sote-siirtoerien vaikutukset kuntien rahoitusasemaan.

Askolan kunta katsoo, että kuntien yhdenvertaisuuden näkökulmasta myös negatiivisten sote-siirtoerien rasittamien kuntien asemaa tulee tarkastella samankaltaisella periaatteella kuin negatiivisen valtionosuuden kuntien asemaa.

Lisäksi Askolan kunta esittää, että hallituksen esityksen kuntatalousvaikutuksia arvioidaan jatkovalmistelussa erityisesti pienten ja keskisuurten kuntien näkökulmasta.

Askolan kunta ei kannata esitysluonnoksessa ehdotettua indeksikorotuksen rajaamista esitetystä laajuudesta ja esittää, että valtionosuusvähennysten kohdentamisessa huomioidaan nykyistä paremmin hyvinvointialueuudistuksen seurauksena syntyneet merkittävät negatiiviset sote-siirtoerät.